

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 194

Archeologienota Leopold
Sabbestraat te Lauwe (West-
Vlaanderen).
Programma van Maatregelen.

CLAEYS SIMON

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Claeys Simon & Janssens David
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

Inhoudsopgave

1	Gemotiveerd advies.....	- 4 -
2	Programma van maatregelen.....	- 5 -
2.1	Administratieve gegevens	- 5 -
2.2	Aanleiding van het vooronderzoek	- 11 -
2.3	Resultaten bureauonderzoek	- 14 -
2.4	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	- 15 -
2.5	Onderzoeksstrategie en -methodes	- 15 -
2.6	Onderzoekstechnieken.....	- 17 -
2.7	Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	- 19 -
3	Plannenlijst	- 20 -
4	Lijst van figuren	- 21 -

1 Gemotiveerd advies

Tijdens het bureauonderzoek, uitgevoerd door ADEDE bvba, werd vastgesteld dat de reeds bestaande bronnen niet voldoende informatie bevatten om vast te stellen of zich al dan niet een archeologische site binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevindt.

Binnen het verslag van resultaten kon wel een archeologisch potentieel voor het projectgebied geschetst worden en een analyse gemaakt worden van de mogelijke impact van de geplande werken op het plaatselijke bodemarchief. Het onverstoorde, rurale karakter gecombineerd met de gekende archeologische waarden uit meerdere periodes die in de omgeving werden teruggevonden resulteert in een significant archeologisch potentieel. De grootte van het onderzoek en de aard van de geplande ontwikkeling geven tevens aan dat het bodemarchief plaatselijk bedreigd wordt. Gezien het bureauonderzoek niet met zekerheid de aan- of afwezigheid van archeologische resten kon vaststellen is verder vooronderzoek met ingreep in de bodem opportuun. Voorgaande informatie in overweging genomen doet besluiten dat ter hoogte van het projectgebied een eerder significant potentieel op kennisvermeerdering geldt bij eventueel verder onderzoek.

Gezien de verkavelingsaanvraag en het opstellen van deze archeologienota kaderen in een studie naar de principiële haalbaarheid van een verkaveling ter hoogte van het projectgebied en dat een investering in verder archeologisch (voor)onderzoek pas zal gedaan worden na de uiteindelijke beslissing tot verkavelen en het bekomen van de verkavelingsvergunning werd in samenspraak met de opdrachtgever, en conform artikel 5.4.5 van het onroerend erfgoeddecreet uit 2013, beslist de mogelijkheid van het uitgesteld traject te volgen. Bijgevolg adviseert ADEDE bvba hier een uitgesteld traject in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (cfr. §2.5 Onderzoeksstrategie en -methodes) .

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2017E52
Site	Lauwe- Leopold Sabbestraat
Projectsigle ADEDE	LAU-LEO
Ligging	Leopold Sabbestraat 8930 Lauwe (Menen)
Bounding Box	Punt 1 (NO): X: 66316,356m Y: 165293,648m Punt 2 (ZW): X: 66188,623m Y: 165161,254m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Menen 3 ^{de} Afd., Sectie C, nrs. 203D & 204N Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Bureauonderzoek, archeologienota
Opdrachtgever	De Vlasblomme NV Ballingstraat 118 BE 8560 Gullegem
Aard van de vervolgwerven	Verkaveling van de percelen in 36 loten
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Bart De Smaele 2015/00070 Hadewijch Pieters 2017/00168
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Claeys S., 2017, Archeologienota Leopold Sabbestraat te Lauwe (West-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport XX, Gent.
Grootte projectgebied	Ca. 13824m ²
Periode uitvoering	Mei 2017

Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, bureauonderzoek
Verstoorde zones	Geen verstoorde Zones (Zie plannr 4)

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LAUWE - LEOPOLD SABBESTRAAT

Plannr. 1
Topografische kaart

2017E52 09/05/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

0 370
Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LAUWE - LEOPOLD SABBESTRAAT

Plannr. 2
Orthofoto 2016

2017E52 09/05/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

0 140
Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LAUWE - LEOPOLD SABBESTRAAT

Plannr. 3
GRB (kadaster)

2017E52 09/05/2017

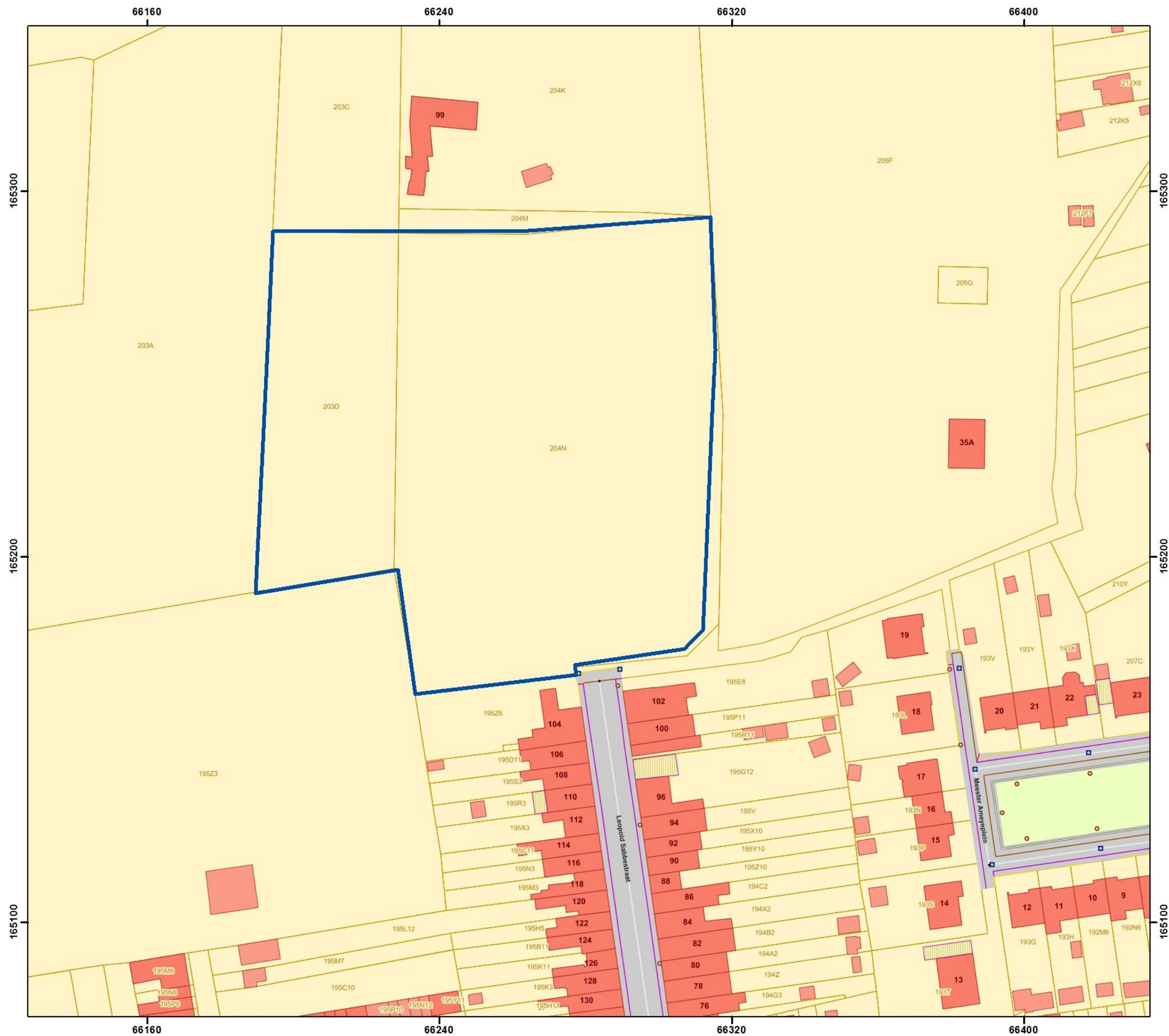
© AGIV

Legende

 Projectgebied

0 75
Meter

LAUWE - LEOPOLD SABBESTRAAT

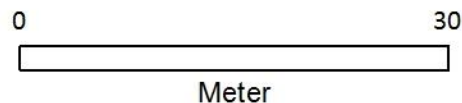
Plannr. 4
Gekende verstoorte zones

2017E52 09/05/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

Het projectgebied zal worden verkaveld tot 36 bebouwbare loten. Deze zullen bereikbaar zijn via een nieuw aan te leggen verharde wegeis. De bebouwbare zones binnen de verkaveling voorzien plaats voor bebouwing van het type halfopen of gesloten. Rondom de geplande woningen zijn ook een aantal verharde zones voorzien als terras, parking en oprijlaan. De overige ruimte binnen het projectgebied zal worden ingericht als groenzone. Gezien er nog geen concrete bouwplannen zijn waarbij de diepte van de funderingen en andere bodemingrepen is vastgelegd wordt voor het gehele projectgebied het plaatselijke bodemarchief als potentieel bedreigd beschouwd.

Voor een inplantingsplan van de ontworpen toestand wordt verwezen naar plannr. 5.

PLAN MET TERREINNIVEAUS
Schaal 1/250

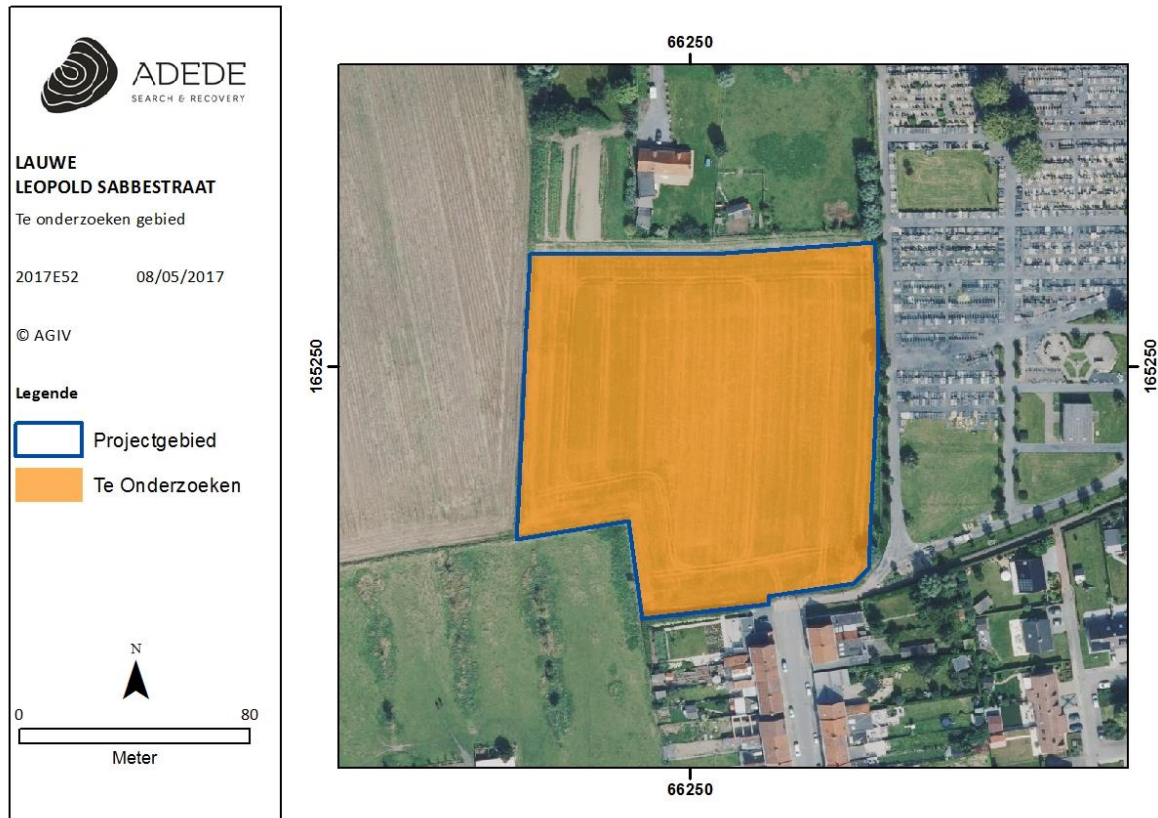

INPLANTING
Schaal 1/250

2.3 Resultaten bureauonderzoek

In het kader van het opstellen van de archeologienota werd een bureauonderzoek (projectcode: 2017E52) uitgevoerd. Tijdens dit bureauonderzoek werd aan de hand van reeds bestaande bronnen het onderzoeksgebied geografisch, geo(morfo)logisch, historisch en archeologisch gesitueerd. Het bureauonderzoek kon niet met zekerheid de aan- of afwezigheid van een archeologische site of resten ter hoogte van het projectgebied vaststellen. Wel was het mogelijk om een inschatting te maken van het archeologisch potentieel en de mogelijke impact van de geplande werken op het plaatselijke bodemarchief. Hiervoor wordt verwezen naar het Verslag van Resultaten van dit bureauonderzoek. Kort komt het er op neer dat het eerder onverstoord, rurale karakter (agrarische activiteiten/braakliggend) gecombineerd met de archeologische resten uit meerdere periodes die in de omgeving werden teruggevonden resulteert in een significant archeologisch potentieel. Dit werd vervolgens getoetst aan de aard en situering van de geplande ingrepen.

Op basis van deze gegevens werd een zone afgebakend waarbinnen verder vooronderzoek noodzakelijk is. Hierbinnen geldt de archeologische verwachting zoals geponeerd in het bureauonderzoek.

Figuur 1. Archeologische verwachting binnen het projectgebied/Te Onderzoeken gebied.

2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft als doel informatie en gegevens te verzamelen die als aanvulling dienen op de reeds bestaande archeologische, geografische, geologische en historische bronnen. Het onderzoek heeft als uiteindelijk doel na te gaan of er een mogelijk archeologisch waardevolle site binnen de contouren van het onderzoeksgebied aanwezig is. Aan de hand van de verzamelde informatie van het proefsleuvenonderzoek, gecombineerd met het reeds uitgevoerde bureauonderzoek, kan vervolgens een verder te volgen strategie uitgewerkt worden voor de bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied. Volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden aan de hand van het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem:

- *Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?*
- *Wat is de aard, kwaliteit en informatiewaarde van deze sporen?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op deze sporen?*
- *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?*
- *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied?*

2.5 Onderzoeksstrategie en -methodes

Volgens de CGP, “§5.3 Bepalen van de onderzoeksstrategie” dienen vier criteria in overweging genomen te worden voor het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie: Mogelijk, nuttig, schadelijk en noodzakelijk. Hoewel vervolgonderzoek noodzakelijk wordt geacht, zijn niet alle mogelijke onderzoekstechnieken noodzakelijk uit te voeren.

Om de graad van verstoring in de bodem, en dus de mogelijke bewaringstoestand van eventuele sporen, na te gaan kan geopteerd worden voor een landschappelijk bodemonderzoek. Dit dient te gebeuren met het oog op het vaststellen van de opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap door middel van boringen. Deze methode biedt echter niet voldoende informatie om een antwoord te bieden op de vraagstelling omtrent de aanwezigheid van archeologische sporen.

Ook geofysisch onderzoek kan een inzicht verschaffen in de verstoringsgraad van de bodem, indien deze verstoord werd door nog steeds aanwezige vaste structuren. Geofysisch onderzoek (GPR) biedt mogelijkheden om zicht te krijgen in de verticale bodemopbouw maar heeft als nadeel de complexe verwerking van de gegevens en het feit dat de verkregen data door bijkomend veldwerk moet gestaafd worden. Met behulp van magnetometrie kunnen ook metalen objecten in de bodem worden opgespoord. Maar geofysisch onderzoek kan niet gebruikt worden om grondsporen en kleine, niet metalen, artefacten op te sporen.

Om na te gaan of zich al dan niet een archeologische site ter hoogte van het onderzoeksgebied bevindt en de aard en bewaringstoestand van deze site te achterhalen, kan geopteerd worden voor een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek. Deze methode is bijzonder nuttig in het opsporen van losse vondstenspreiding van lithisch materiaal kenmerkend voor steentijdsites. Deze techniek is echter minder efficiënt voor het opsporen van grondsporen. Wel kunnen artefacten worden aangeboord, bij een losse vondstspreading is deze techniek voor de periodes recenter dan de steentijden bijgevolg weinig efficiënt.

Door middel van een proefsleuvenonderzoek kan uitspraak gedaan worden over de archeologische waarde van de totaliteit van het terrein door een beperkt, maar statistisch representatief deel van het terrein open te leggen en beperkt op te graven. Op die manier kunnen verantwoorde uitspraken gedaan worden voor de rest van het terrein. Via deze techniek kan zowel de aard van verstoring in de bodem als de aan- of afwezigheid van een archeologische site bepaald worden. Ook kan uitspraak gedaan worden over de aard en bewaringstoestand van een eventueel aanwezige site of archeologische resten.

Een combinatie van de onderzoekstechnieken is hier niet noodzakelijk en weinig opportuun. Gezien alle onderzoeken mogelijk, nuttig en weinig schadelijk zijn moet gekeken worden naar het efficiënt inzetten van middelen om een antwoord op de onderzoeksvragen te bekomen. Gezien in de omgeving van het projectgebied, onder andere aan de oevers van de palingbeek, verschillende steentijd vondsten gekend zijn kan deze periode ook ter hoogte van het projectgebied niet genegeerd worden. Echter is door de gekende posities van de steentijdsites de verwachting eerder laag wat betreft het aantreffen van steentijdartefactsites. Een afweging van de verschillende mogelijke technieken in combinatie met het efficiënt inzetten van middelen en een kosten-batenanalyse geven echter aan dat een proefsleuvenonderzoek hier de meest aangewezen techniek is. Een voorafgaand verkennend en/of waarderend booronderzoek is dus niet noodzakelijk. Wel dient tijdens het aanleggen van de proefsleuven extra aandacht besteed te worden aan mogelijke concentraties van lithisch materiaal.

De geplande proefsleuven (zie sleuvenplan) dienen allen volledig aangelegd te worden, eventuele kijkvensters en/of dwarssleuven dienen ter plaatse, na evaluatie van het terrein en de mogelijk aanwezige sporen bepaald te worden. Het onderzoeksdoel van het proefsleuvenonderzoek is bereikt

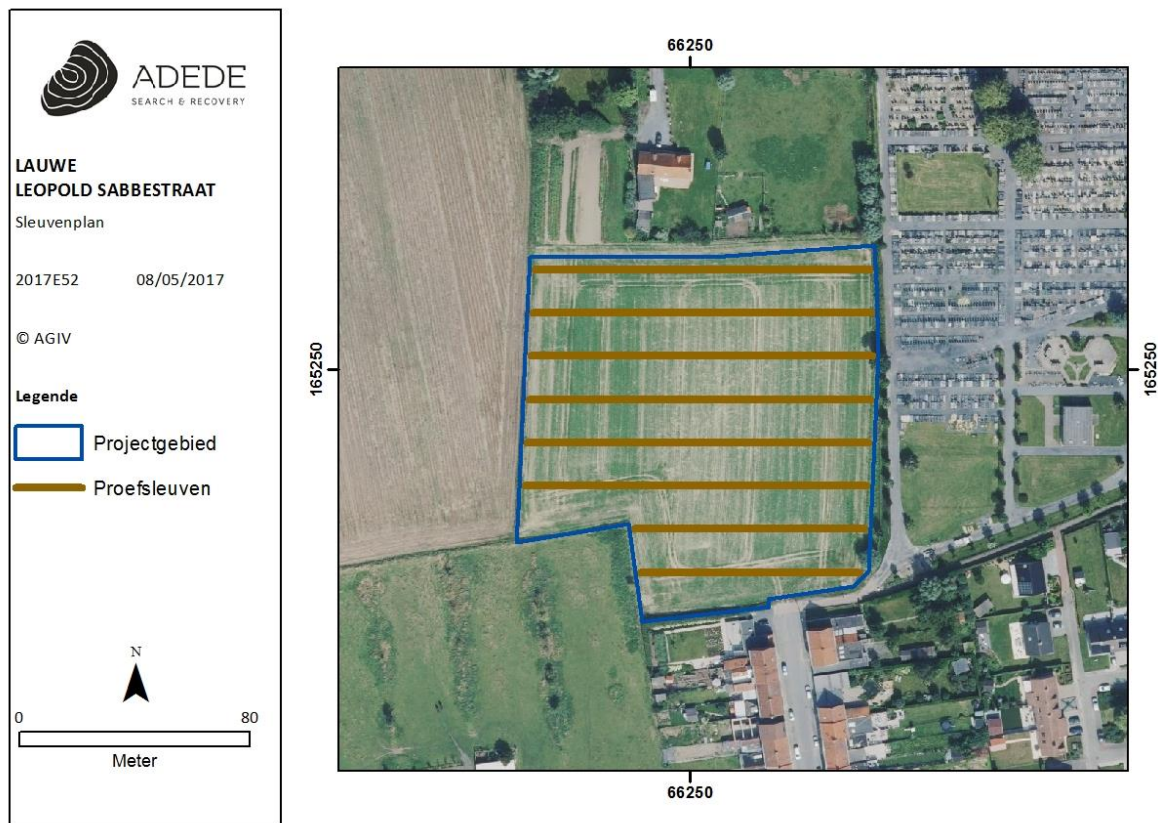
wanneer de geplande proefsleuven volledig werden aangelegd, alle (mogelijk) aanwezige sporen werden gedocumenteerd en de (niet-limitatieve) onderzoeksvragen succesvol kunnen beantwoord worden.

2.6 Onderzoekstechnieken

Voor het proefsleuvenonderzoek gelden volgende bepalingen:

- Er wordt gebruik gemaakt van continue, parallelle proefsleuven, tenzij hindernissen (bijvoorbeeld bebouwing, beschutting, etc.) dit niet toelaten.
- De afstand tussen de middenassen van de proefsleuven bedraagt telkens maximaal 15m.
- De proefsleuven zijn allen 2m breed.
- Alle sleuven worden initieel aangelegd tot op het archeologisch vlak dat tijdens het veldwerk dient bepaald te worden door de veldwerkleider of erkende archeoloog in samenspraak met de aardkundige.
- Dwarssleuven en/of kijkvensters dienen aangelegd te worden op locaties die tijdens het veldwerk bepaald worden door de veldwerkleider in samenspraak met een erkende archeoloog.

De proefsleuven worden oost-west georiënteerd aangelegd. Deze oriëntatie werd gekozen naar aanleiding van de topografische kenmerken van het terrein, de helling en de gekende perceelsgrenzen. Een bufferzone van 2m ten opzichte van de grenzen van het te onderzoeken gebied wordt hier gehanteerd. In totaal worden 8 proefsleuven aangelegd in combinatie met eventuele kijkvenster(s) en/of dwarssleuven.

Figuur 2. Sleuvenplan.

Aan de hand van het bovenstaand beschreven proefsleuvenonderzoek wordt minimaal 10% van het te onderzoeken terrein onderzocht, aan de hand van de dwarssleuven en/of kijkvensters wordt 2,5% van het te onderzoeken terrein onderzocht. Op deze manier kan voldoende informatie verkregen worden om, aangevuld met de resultaten van het bureauonderzoek, de verder te volgen strategie te bepalen.

In het Verslag van Resultaten werd ook aangetoond dat in de omgeving van het onderzoeksgebied menselijke activiteiten en/of bewoning plaatsvond sinds de steentijden. De kans op het aantreffen van steentijdsites ter hoogte van het onderzoeksgebied wordt eerder laag ingeschat. Met het oog op het efficiënt inzetten van middelen is bijgevolg geopteerd geen waarderend archeologisch booronderzoek uit te voeren voor het aanleggen van de sleuven. Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient wel bijzondere aandacht te zijn voor steentijdartefacten. Indien uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er binnen het onderzoeksgebied steentijd artefactsites voorkomen en waar deze gelokaliseerd zijn, dient een waarderend archeologisch booronderzoek uitgevoerd te worden voor het proefsleuvenonderzoek verdergezet wordt. Via deze methode kunnen er inzichten bekomen worden in de diepte, spreiding, datering en bewaringsgraad van de sites. Daarom dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Op welke dieptes zijn de steentijd artefactsites bewaard?
- Wat is hun spreidingsvorm?
- Wat is hun densiteit?
- Hoe is hun bewaringstoestand?
- In welke periodes kunnen ze gedateerd worden?
- Is er vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving nodig en welke strategie

Voorafgaand aan deze methode dienen aan de hand van het tot dan uitgevoerde proefsleuvenonderzoek zones met verwachtingen opgesteld te worden waarbinnen de boringen uitgevoerd dienen te worden met een tussenafstand van 5m tussen de raaien en 6m afstand tussen de individuele boringen, dit in de vorm van een regelmatig verspringend driehoeksgrid. Deze boringen dienen ingemeten te worden met een GPS-toestel, zodat de coördinaten (x, y en z) gekend zijn. De precieze positie, oriëntatie en omvang van de grids is nader te bepalen op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Het type grondboor dat gebruikt dient te worden is een edelmanboor met een diameter van 12cm. De boringen worden handmatig uitgevoerd tot een diepte die tijdens het onderzoek dient bepaald te worden. Van elke boring worden zowel de volledige diepte, als de onder- en bovengrens van de horizonten geregistreerd. De opgeboorde sedimenten zullen steeds de relevante bodemhorizonten omvatten die nodig zijn om een goede evaluatie van de steentijd artefactensite(s) te maken. De stalen krijgen per volume een uniek staalnummer, en worden nat uitgezeefd op een maaswijdte van 1mm op 1mm. Na het drogen worden ze geanalyseerd door een vuursteenspecialist

2.7 Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

3 Plannenlijst

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Projectgebied op topografische kaart.	1:5000	digitaal	09/05/2017
0002	Projectgebied op orthofoto uit 2016.	1:2000	digitaal	09/05/2017
0003	Projectgebied op GRB kaart, kadastrale informatie.	1:1000	digitaal	09/05/2017
0004	Gekende verstoorde zones binnen het projectgebied.	1:530	digitaal	09/05/2017
	Inplantingsplan bestaande situatie projectgebied.			
0005	Inplantingsplan geplande situatie projectgebied.	1:750	digitaal	09/05/2017
0025	Te onderzoeken gebied	1:2000	digitaal	12/05/2017
0026	Sleuvenplan	1:2000	digitaal	12/05/2017

4 Lijst van figuren

Figuur 1. Archeologische verwachting binnen het projectgebied/Te Onderzoeken gebied.	- 14 -
Figuur 2. Sleuvenplan.	- 18 -